

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Történet

Author: Béla Balázs

Release date: October 2, 2006 [eBook #19433]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Tamás Róth and the Online Distributed Proofreading Team. With special thanks to the library of Pécs, especially to the director, József Kereszturi for the help in selecting and borrowing the books.

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TÖRTÉNET ***

BALÁZS B.

-

Történet

BALÁZS BÉLA

**TÖRTÉNET A LÓGODY-UTCÁRÓL, A TAVASZRÓL, A HALÁLÉRŐL ÉS A
MESSZESÉGRŐL**

BUDAPEST ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMD. RÉSZVÉNYT. KIADASA

Költeni annyi, mint itélőszéket tartani önmagunk fölött. (IBSEN)

A szerző minden jogot fentart magának, a fordítás jogát is

Volt Budán a vár oldalában egy meredek, nagy rendetlen telek. A Lógody-utcától fel a Lovas-utig. Az idősebb Novoszád Ferenc birtoka volt. Hanem ő már csak a fent levő kis korcsmát tartotta meg a hozzávaló kétszobás lakással. Ott mérte az új móri bort három asztal vendégének. (Inkább csak a szomszédság járt oda). Lent is volt két kis ház, a Lógody-utcai kaputól jobbra meg balra, melyek szűk és különös formájú sikátort alkottak az alsó udvarban. Két-két szoba konyha mindegyikben, Azokat a gyermekeinek adta jussba már régen. Az egyikben a lánya lakott férjével és két gyermekével. (A férje, Jung János, irnok volt fent a várban.) A másik házban ifjabb Novoszád Ferenc lakott. Ő foltozó varga volt. Kissé félkegyelmű lévén ezt a mesterséget is alig tudta megtanulni. Hanem a felesége mosni és takarítani járt és így—gyerek nélkül—csak megtudtak élni. Az egyik szobát kiadták tizennyolc forintért. Egy fiatalember lakott benne. Valami festő féle.

Igy hát csendesen éltek és nem is volt más zavar, minthogy a szobaurhoz néha mindenféle furcsa

fiatalemberek és lányok jöttek. Az alagút felől jöttek Pestről késő vacsora után nagy lármával, és hajnalig is fent voltak és zongoráztak. Aztán az, hogy a Jungék fia egy félév óta feküdt már száraz betegségben és Rosenzweig orvos azt mondta, hogy nem is fog többet felkelni. És még bajt okozott a tavaszi víz, mert kimosta a felső lépcsőt a kőboltív alatt. (Az öreg Novoszád azt mondta, hogy száz év előtt ott pince volt, mely a régi várhoz tartozott és hogy ott egy alagútnak kell lenni.)

Egyszer vasárnap vacsora után kint ültek az udvarban. A szomszédból is átjött a fiatal házaspár. Egy sváb napszámos a feleségével. Egyforma keményített kék kötőkben álltak vállal összetámaszkodva.

Egyszer azt mondta ifjabb Novoszádné:

—Hát már május hónap van.

—Miért gondolja Zelma néni?—kérdezte a szobaúr, aki a maga ajtaja küszöbén ült törökösen.

—Mert a hold alatt olyan szép világoskék bárányfelhők vannak. Tessék nézni. Ha a hold alatt ilyen szép bárányfelhők vannak, akkor május hónap van.

—Akkor van május, mikor a kalendárium írja.—Szólt bele Jungné.—Hamarabb kiolvashatja onnan, aki tud.

Zelma néni nem tudott olvasni. De Jungné a sok nyomorúság miatt volt olyan és ezért nem vette zokon senki. Ő most is csak az ajtóig jött ki, mert odabent a férje is betegen feküdt.

—Semmi az, amit a kalendárium ír—mondta a szobaúr. Felállt és tiz ujjával fésülte hosszú, borzas haját és nézte a holdat.—Semmi az, amit a kalendárium ír. Mikor áprilist irt, olyan köd és hideg volt, hogy az október sem mindig olyan. Tizenkét táncos az, aki nem megy mindig rendszeren egysorban. Január van mondják, az emberek: szánkáznak és korcsolyáznak. De egyszerre csak egy fényt tükröz egy ablak. Mi volt az? Egy júliusi alkony szaladt keresztül. És többen is vannak, mint tizenketten. Csak a többinek nincs neve. Például mi az, mikor hóolvadáskor olyan bágyadt, puha az erdő, mint nagy nyárban és még fénye sincs? A többi névtelen. De ma este majus van.

Jungné vállat vont és hirtelen fordulással bement a lakásba.

—Hát persze—mondta Zelma néni szégyenkező hangon, mert ő sem értette ezt a beszédet.—Hát persze. Van mindenféle.

Akkor fönt a bosnyák kaszárnyában megszólalt a takarodó. Csendesen hallgatták.

—Jól fújja—mondta ifjabb Novoszád Ferenc és nevetett utána. Mindig nevetett utána, ha valamit mondott.

—Most már meleg van—szólt vissza a felesége—holnaptól kezdve idekint is dolgozhatsz az udvaron. Legalább kilehet takarítani már a szobát.

—Igazán—kiáltott fel a szobaúr—az enyimet is, Zelma néni. Én is idekint fogok dolgozni.

—Ki lehet hozni a Kálmán ágát is,—folytatta Novoszádné.—Mért ne legyen szegény még egy kicsit jó levegőn. Hát nem igaz?

Igy beszéltek. Aztán a szép fiatal házaspár elköszönt. Eddig is csak úgy szótlanul álltak, vállal összetámaszkodva. Zelma néni is fölállt a sámliról.

—No Franci—mondta—menj fel az öreghez. Kapsz egy kis bort. Vigyázz majd a lépcsőn, ha lejössz.

Mikor ifj. Novoszád Ferenc már a boros pince fölött a kert kerítésébe kapaszkodva haladt fölfelé, akkor Zelma néni egy tányéron tésztát hozott ki.

—Géza úr—mondta—hoztam egy kis vacsorát. Tessék megkóstolni. Ugy se tetszett máma vacsorázn.

—De nem is akartam Zelma néni.

—Csak tessék. Ugy is sokat csináltam. Minek egyen meg mindent a férjem? Eleget esznek-isznak ők odafent Novoszádnéknál. Hát nem igaz?

—Megtöltötte a lámpámat, Zelma néni?

—Nem töltöttem. Hogy máma korán feküdjön le, mert az éjjel későn tetszett megint haza jönni.

—Igaza van. Kár, kár, hogy aludni is kell. Pedig hát mi különbség van? Nincs fal a nappal és az éjszaka között.

—Csak tessék lefeküdni.

Igy beszéltek. Hanem a szobaúr még sokáig állt az udvarban az ajtóhoz támaszkodva és nézte, hogy a holdfényben ragyogó meszelt falak miképpen dobnak egymásra nagy, görbe, fekete háromszögeket és sokszögeket, kusza vonallal vágva ablakot, ereszt, kéményt, néma és mozdulatlan harcban. És nézte fent a kertet, melyben vad és gondozatlan bokrok feketedtek valami idegen növényzetté és a fehéren csillogó kerítés rácsa közül kiömlöttek mélyen lehimbálva a pince kőfalán. Mint egy fehér kéz ujjai közül, amit már nem bir fogni. Odafent pedig az öreg

Novoszád kis korcsmája világított pirosan, mint valami órtorony és messzire ellátszott a vérmező felett.

—Hát már május hónap van—mondta hangosan.

Másnap reggel nagy rendezkedés volt az udvarban. Ifjabb Novoszád Ferenc már hat órákor kihozta az alacsony suszter-asztalt az ajtó elé és izgatott gonddal minden egyebet is, amire nem is volt szükség. Kilenc órákor, mikor a szobaur melléje telepedett a festőállvánnyal, vásznakkal és festékes ládával, ő még mindig az asztallal foglalkozott, hogy biztosan álljon az udvar gömbölyű kövein. Később délelőtt, mikor már melegebb volt, kihozták Jung Kálmánt. Mindenki segített az ágyát vinni, csak Jungné ment vissza a szobába sirni. Odakint jobban látszott, hogy milyen sovány és vértelen. Pedig már tizenhét éves szép fiú volt és sok pénzt költöttek rá. A nagy pincefal mellé tették, ahol a kert bokrai hajoltak föléje. Kecskerágó, bodza és vadszőlő. De cseresznyefa, barackfa és almafa is állott fölötte. Bimbóztak épen és még keresztül látszott az ég. Mikor mindenki visszaült már a helyére, Novoszádné körül-körül nézett mosolyogva:

—Hát szépen elférünk mindnyájan—mondta.—Kieresztem már a libát is. Miért guggoljon szegény mindig a ketrechen? Hát nem igaz? Ő is elfér még.

A szép, nagy liba, melyet két hét előtt vásárolt, hogy felhizlalja, óvatos, paskoló lépésekkel próbálkozott előre. Végre felfogván szabad mivoltát, hirtelen égnek nyújtotta nyakát, felágaskodott és gágogni kezdett, szárnyával csapkodván. Ifj. Novoszádné kihozott egy tál kukoricát számára. Akkor délelőtt sem ifjabb Novoszád Ferenc, sem a szobaur nem dolgoztak semmit, mert délig mindig kukoricát dobáltak a libának. A szobaur elnevezte Lenkének.

Azután több napig így éltek és nem volt semmi zavar. Minden reggel kijött ifj. Novoszád Ferenc a rossz cipőkkel és a csirizzel. Később pedig kijött a szobaur a festőállvánnyal, ecsetekkel és odaült melléje. Szemben a pince magas kőfala mellett Jung Kálmán feküdt csendesen és mozdulatlanul. Az ágy fejénél kissé hátrább volt egy szék, melyen vagy az anyja ült, vagy a tizenhatéves huga, a Róza, vagy más. Azért volt a szék kissé hátrább, hogy Kálmán ne láthassa, ha az ember sirt. Hát Kálmán csak maga elé nézett borzasztó nagy szemével. Leginkább azt nézte, hogy ifjabb Novoszád Ferenc meg a szobaur hogy játszanak a Lenkével. Dobáltak neki kukoricát és tanították.—Délfelé gyakran mondta a szobaur:

—A fene egye meg ezt a Lenkét. No, Novoszád ur már megint nem dolgoztunk semmit.

—Majd haragszanak a kuntschaftok. He-he-he.

Az enyéim nem—felelte a szobaur és komoly lett és a vászon elé ült.

Jung Kálmán csak feküdt és nézte a nagy kőfalat. Megszámlálta a köveket fel a kertig, a fákat, amik a kertből kihajoltak és az S alakú vékony ágakat, melyek majdnem az ágyáig lógtak le. Ha meglengette őket kicsit a szél, akkor ruganyos, finom levélujjaik végigkapirgáltak a falon. Olyankor Kálmán összerázkódott. A huga ijedten neszelt fel, pedig ő csak azt gondolta, hogy talán a tavasznak vannak ilyen finom, zöld, puha ujjai, melyekkel most szertemászik és érezte a sarkától a hátgerincén a hajáig. A kövek közt néha vékony gyíkok villantak. Délfelé erősen rásütött a lépcsőre a nap és csupa szép kvarcok gyulladtak ki, mint a kis gyertyák. Ezeket nézte Jung Kálmán. És május hónap volt.

Egyszer, egy péntek délután, mindnyájan együtt voltak az udvarban. Csendesen dolgoztak. A szobaur nem fütörészett és ifjabb Novoszád Ferenc vigyázott, hogy ne csattanjon nagyot a kalapács. Mert a Lenke aludt. Éppen kettőjük között, a Novoszádek ajtaja előtt. Hat órákor hazajött Zelma néni a ruhakihordásról. Egyenesen Kálmánhoz ment és azt mondta:

—Nesze egy könyv. Nagyon szép képek vannak benne. Nézegesd csak, akkor nem fogsz unatkozni.

—Mi az?—Honnan hozta?

—A Kerner uraságtól. Egy széken volt. Nekik úgy is annyi van, hogy ez az egy meg se látszik. Hát nem igaz?

—Biztos igaz,—mondta a szobaur.—De jobb azt elvinni, ami a polcon áll rendben, mint amelyik a széken hever vagy a földön.

—Miért?

—Jobb azt elvinni. Mert az ember gyakran jobban szereti amit úgy eldobál.

—Hát van mindenféle—mondta Novoszádné.—Aztán Géza ur is olvassa el.—Mikor jöttem, egy nagy automobil fordult be az apácáknál a Lógody-utcába. Már hallatszik is, hogy pöfög.

—Egy automobil, egy automobil.

Mindenki az ajtóhoz szaladt és a szomszédban is mind kinéztek.

—Kihez megy?... Csak az lehet, hogy eltévedt,—vélték.—Lassan megy, mert a kocsis nézi a számokat.—Milyen nagy.—Ez biztosan egy grófé a várból.—Ennek minden kereke száz forintba kerül.

Igy beszéltek. Hanem a szobaur visszajött és fésülgette az ujjával a haját, aztán a kezébe vette a palettát, de nem ült le a vászon elé.

—Mit szaladgálsz Lenke, mint a bolond—mondta a felijedt libának. Alhatunk nyugodtan.

Aztán az automobil elment a ház előtt és a szobaur is lassan leült. De egyszer csak szaladva jön be Róza és utána ifjabb Novoszád Ferenc.

—Az automobil visszajön. Ide fog jönni. Idejön.

Róza elsápadt és ifj. Novoszád Ferenc reszketett és dadogott.

Akkor egy magas, szép nő jött be az udvarba. Tiszta selyem ruha volt rajta. Telistele drága csipkéekkel. Könyökig érő keztyűi voltak és lobogó tollak nagy kalapján.

—Kérem szépen—kérdezte a hölgy.—Itt lakik Dési Géza festő?

—Ne-e-em—dadogta ifj. Novoszád Ferenc. Hanem a hölgy épen jobbra nézett a szobaur felé, aki mozdulatlanul állt. Akkor kitérte karját és felkiáltott:

—Géza!—Szervusz Géza!

—Szervusz Alice—mondta a szobaur és földhöz vágta a palettát és az ecseteket. A paletta egészen összetört és két ecset is. Aztán fogták egymás kezét és a hölgy azt mondta:

—Géza.—Hát itt vagyok. Milyen nagyon-nagyon szép itt. Miért is megy az ember el Parisba, Olaszországba? Itt festesz az udvaron? És ez mindig ilyen? Ezek a bokrok, ezek a fantasztikus falak és lépcsők?... Oh be nagyon szép. Én is idejövök. Jó? Én is itt akarok festeni. Szabad?

A hölgy olyan nagyon gyorsan beszélt, hogy ifjabb Novoszád Ferenc nem tudott felelni. Hanem Zelma néni már ott volt és azt mondta:

—Kezét csókolom. Csak tessék, amit tetszik. Van hely még kezét csókolom.—És a hölgy kezei után kapkodott.

—Nem szabad néni, nem szabad—mondta a hölgy.—Maga Zelma néni, ugy-e? Adjon szépen kezét. Így. Istenem be szép, be nagyon szép itt maguknál.

—Hát igen, kezét csókolom. Itt jó levegő van.

—És itt dolgozik a suszter ur is? És ott valaki beteg?

—A sógornóm fia, kérem—felelte Zelma néni.—Csak kihoztuk a jó levegőre, mert már úgy is meg fog halni.

—Nem akarsz bejönni Alice az odúmba?—kérdezte akkor a szobaur csendesen.

Hát bementek a szobába és leültek az asztalhoz, az ablak elé és sokáig nem szóltak.

—Hát itt is lehet nálad lenni, nem csak Parisban.—Mondta később a hölgy.—Milyen jó az ilyet kipróbálni.—Mért van az a vastag krétavonal a padlón?

—Ez a fal—mondta a szobaur.—Itt van a műterem a vonalig és azontúl van a lakás. Zelma néninek, ha takarít, ide kell tennie a vásznakot, oda pedig a kottákat a pianinóra és ami még a lakáshoz tartozik.

—Te igaz, hogy az a fiu meg fog halni?

—Nézd mit látni az ablakomból. Ellátni a vérmező fölött a budai hegyekne. Itt a Svábhegy, meg a Jánoshegy. Ott meg a Hármashatár. Ott a kis Svábhegy mögött megy le a nap. Este pedig nem lehet tudni melyik a felhő, melyik a hegy. Azért aztán minden felhő. A Lógody-utca is. Olyankor az ember ül és azt hiszi, hogy egy kis szél kellene csak, hogy mindezt elfujja és akkor megint a Mont-Parnasson van.

Akkor a hölgy megfogta a szobaur kezét és kék szemei megsötétedtek. Aztán így hallgattak sokáig.

—Hát mit csinálnak a fiuk a Lucien Simon iskolájában?—kérdezte később a szobaur.

—Már majdnem mind elment, Szécsi Pista Olaszországba utazott. Harald Svendsen meg haza. Roppant fejlődött az a fiu. Nem hinnéd. Nelli összeállt megint valami brüsszeli gyárossal. A többivel nem tudom mi van.

—El muszáj menni az öregtől. Mert festeni lehet tőle tanulni, de komponálni nem. Különben azt senkitől sem lehet tanulni. De az ember mégis elmegy.

—Ugye? Ugye?—Az ember azt mondja, itt nem lehet boldognak lenni. Ugyan biztosan tudja, hogy sehol sem lehet. Azért mégis elmegy.

—Akarsz itt festeni az udvarban?—Jó hely. Van egy libánk is, melyet tanítunk ifjabb Novoszád Ferencsel.

—Persze, hogy idejövök. Ide, ide. Milyen nagyszerű, hogy te magaddal hordod a te bolondos környékedett a legjózanabb helyre is, mint a csiga a házát. Hej, Géza élni, élni, élni kellene. De nem máshol, hanem otthon. Mert ha az ember máshol él, az olyan, mintha csak álmodna. Sohasem olyan valóságos mint otthon. Tulajdonképpen csak ezért jöttem haza. Csak ezért.

—Nem fog itthon nyakadba ülni a nagyúri, gazdag familiád és a társaság?

—Fütyülök rájuk. Ugy is levették már a kezüket rólam.—Főzz teát Géza, aztán mutasd meg mit dolgoztál.

—Jungéknál vendégek voltak és odakölcönöztem a csészéimet. De lehet a láboshól enni kanállal.

Igy beszéltek. Aztán a szobaur teát főzött a lábásban és két kanalat hozott. És mikor a teát megitták, előhuzta a kész képeket a zongora mögül és azokról beszéltek. Aztán visszaültek az asztalhoz és sokáig hallgatva bámultak egymásra.

—Furcsa, hogy te itt vagy.—Mondta később a szobaur.

—Mért?

—Mert több mint egy esztendeje, hogy nem láttuk egymást és furcsa, hogy valaki máshol is lehet, mint ahol az ember megismerte. Mintha kivágnám egy németalföldi szobából a figurákat és egy olasz tájképbe raknám. Te nekem egy vászonra voltál festve Párisal.

—Igen.—Mondta a hölgy elgondolkodva.—Te is nekem. De én úgy vagyok, hogy nem tudom kivágni az embert a tájképből, melyben megláttam. Rajta marad és magával viszi. Igazán Géza: én itt körülöttem úgy érzem Párist, de úgy, hogy soha Párisban úgy nem éreztem.—Sajátságos.—A legmesszibb dolgok olyan egymás mellett vannak.

—És egymásra tükröznek.—Tudod Alice hogy van az?

—Hogy?

—Páris egy szín, meg Umbria is, meg Buda is. Ezeket aztán keverni lehet a lélekben, mint a festékeket, Igy van ez.

Akkor már esteledett és egyszer hallatszott az automobil pöfögése. Messziről hallatszott már, mert a Lógody-utca nagyon csendes. A hölgy felállt.

—Itt a motor—mondta.—Mennem kell már. Nem akarok mindjárt első héten összeveszni a familiával.

—Hát holnap eljössz?

—El, el. Hiszen úgylis csak júniusig maradok Pesten. Holnap és holnapután és mindig.—Ugyan ez szomorú pótkávé. Ne haragudj Gézám. Kár, hogy nem vagyok szerelmes beléd. Egyszer van az embernek ilyen jó pajtása.

—Isten tudja jó pajtások volnánk-e akkor?

—Mond Géza: Mikor leszek én már végre igazán szerelmes? Ha tudnád mennyire, mennyire szeretnék. Akkor kimentek az udvarra. Hanem alig tudtak tovább haladni, oly sok ember volt ott, hogy lássa a hölgyet, aki a szobaurhoz jött automobilon.

Átjöttek a szomszédok mind és lejött idősebb Novoszád Ferenc a korcsmából és valamennyi vendég is lejött. Mindenki levette a kalapját és köszönt.

—Oda mehetek a beteghez?—kérdezte a hölgy Zelma nénitől.

—Tessék, csak tessék kérem—felelte Zelma néni izgatottan, lelkesen és félrelökdösött mindenkit az útból.—Tessék itt van egy szék, ha tetszik leülni.

—Hogy érzi magát?—kérdezte a hölgy halkán Jung Kálmántól és elpirult, mert az egész udvarban mindenki hallgatott. Aztán lesütötte a szemét, mert Jung Kálmán nem felelt, csak sápadtan kitégult szemekkel bámult az arcába.

—Néha fáradt, tetszik tudni—szólt közbe Zelma néni.—Akkor már nem tud beszélni.

—Hiszen majd felgyógyul nemsokára. Nem fázik a nyaka? Hűvösödik már. Takarjuk be. Igy. Jó?

Jung Kálmán szája megrándult, de nem tudott szólni. Akkor a hölgy hirtelen elfordult.

—Isten velük—mondta és gyorsan kiment az udvarból. A selyem ruha suhogott a köveken és a kalapja kék tollai beleütődtek az alacsony szemöldökfába. Jung Kálmán utána fordította a fejét.

Odakint azt mondta a hölgy a szobaurnak:—Jár hozzá tisztességes orvos? Holnap elküldöm az enyimet.

—A szénatérig gyalog sétáltak és később azt mondta a hölgy:—Milyen borzasztó szemei vannak ennek a fiúnak. Így még sohase nézett senkise rám. Nem fogok aludni tudni az éjjel.

Mig a szobaur visszajött, az udvarban össze-vissza beszéltek az emberek. Találgatták, hogy ki ez a hölgy és mindenféle történeteket mondtak grófnékról.

—Én ismerem ezt.—Mondta a kövér asztalos a Lovas-utról.—Ez a méltóságos gróf Hohenbergné a várból. Dolgoztam náluk. Biztosan tudom. Minden délben láttam.

Arcképet jött csináltatni a szobaurnál. Százötven forintot fog fizetni érte.

—Én megmondom—mondta a tejkihordó a szomszédból, aki mindig részeg volt. Szerelmes a szobaurba. Ez az. A grófnék csinálnak ilyet. Tegnapelőtt volt az újságban egy grófné, aki megszökött egy pincérrel. Ez az.

—Fogja be a száját, maga disznó!—förmedt rá Zelma néni. Inkább fizesse ki az adósságát. Ez nem olyan. Tudja? Ez egy rokona a szobaurnak. Tudja? Mert ő is ide fog jönni festeni. A szobaur is nagyon előkelő gazdag familia. Tudja? Csak nem kapta még ki az örökségét. Két év múlva, már ki fogja kapni. Százezer forintot.

Igy beszéltek. Aztán a vendégek visszamentek a korcsmába. Mindenki szidta a tejkihordót. Vacsora után a szobaur megint az ajtófélfához támaszkodva nézte, hogy apró kék bárányfelhők vannak a hold alatt és ujaival fésülte a haját. Szél volt és a feje felett zúgtak a fekete kerti bokrok.

—Most hánykódik a tavasz.—mondta a szobaur. Este nem látni, merről jön a szél és melyik fa zug. Ha nem az éjszaka mozog, mint egy hajókabin.

Akkor éjszaka ifjabb Novoszádéknál és Jungéknál is éjfélutánig égett a lámpa. És fent a kocsmá hajnali két óráig világos volt.

Másnap délben kétlovas fiakkeren jött egy beretvált ur. Azt mondta, hogy orvostanár és megvizsgálta Jung Kálmánt. Négy órakor pedig megint eljött a hölgy. Behozták az automobilból az állványt és egy világoszöld festékes ládát, aztán betették az ajtót, hogy senki se jöjjön be bámulni. Aztán a hölgy is leült a szobaur mellé és ő is úgy festett több kis képből egy nagyot

—Csodálatos, hogy emlékeztet ez az udvar egy régi perugiai házra—mondta a szobaurnak.—Itt valami titok van Géza.

—Hol?

—Olyan nyugtalanító, olyan gyanus nekem, ha a tájak így emlékeztetnek egymásra. Követnek mint egy álarcos ember. Ez a virágzó cseresznyefa, meg ez a ferde barackfa is olyan ismerős. Ez talán valami üldözési mánia. Nem? Kihúzzák éjjel hosszú görbe gyökereiket és utánam jönnek.

—Minden lélekben van néhány tájkép. Az ember csak azokat látja. Ami kívül van, az csak felidézi.

—Az ember talán nem is utazik, Géza. Csak emlékezik, meg felejt. Milyen csodálatos a világ.

Később a hölgy felállt és odament ifjabb Novoszád Ferenchez és nézte, hogyan ver be kis fehér faszögeket egy cipőtalpba, két sorban köröskörül.

—Novoszád bácsi engedje meg, hogy én is verjek be néhány ilyen kis faszöget. Borzasztó szeretnék.

Ifjabb Novoszád Ferenc felugrott a kis kerek székről, mely már oly szép fényes volt az üléstől, mint egy tükör. A hölgy kalapált egy kicsit és kért egy marék kis faszöveget, hogy hazavihesse. Aztán nem festett többet, hanem ő is kukoricát dobált a Lenkének és arra akarta tanítani, hogy féllábon álljon, mint a gólya. Később odament Jung Kálmánhoz.

—Idejöhetek kicsit?—kérdezte a sovány, hosszú Rózától, aki akkor a széken ült.—Hogy aludt Kálmán az éjjel?

Jung Róza felállt és pislogó, ijedt szemekkel nézte a hölgyet.

—Kérem tessék—mondta majdnem siró hangon és hirtelen beszaladt a lakásba. A hölgy csodálkozva nézett utána, aztán leült a székre.

—Hogy érzi magát?—kérdezte Kálmántól. Nem fárasztja, ha beszélek magához?

A fiu nem felelt, csak forró, komoly szemekkel nézett rá.

—Ne is beszéljen. Majd hozok mások könyvet és felolvasok magának vagy mesélek. Nemsokára jobban lesz, akkor maga is olvashat.

Jung Kálmán csendesesen csóválta a fejét.—Én tudom, hogy meg fogok halni—mondta alig hallható, sűgő hangon.

A hölgy felugrott.—Dehogyan fog. Maga azt nem is tudhatja. Verje ki ezt a fejéből. Nyárig egészséges lesz.

Jung Kálmán alig látható ajka megvonaglott. Mosolygott. Akkor a hölgy fölője hajolt és letisztogatta válláról a barackvirág szirmokat, melyek a kertből ráhullottak. Hirtelen megsimogatta a homlokát és az arcát. Aztán gyorsan megfordult és a szobaurhoz ment.

—Elmegyek. Kisérj el.—Mondta fojtott hangon és már tüzte is a kalapját.

—Várj egy kicsit.—Felelte a szobaúr.—Valamit beakarok fejezni.

—Rögtön gyere. Rögtön. Én megyek.—Akkor a hölgy el is indult és futva ment fel a meredek lépcsőn.

—Kapaszkodj a kerítésbe.—Kiáltott utána a szobaur.

Fent a korcsma előtti szőlőlugasban érte utól. A hölgy egy fához támaszkodva várta és lihegett a futástól. A lemenő nap aranyos-piros fénye az arcába és a nyakára sütött.

—Gyalázatos emberek vagyunk Géza,—mondta.—Oh milyen gyalázatosak vagyunk.

—Miért?

—Hogy örülünk és játszunk tavasszal, bánattal, szépséggel és nem törődünk vele, hogy az a fiu a szemünk előtt meghal. Az orvosom azt mondta: menthetetlen. És a fiu tudja. Istenem, milyen rosszak vagyunk.

—Nincs igazad, Alice. Fáj neked az a sok halott, ha egy temetőkert mellett elmegy?—Nem láttad őket élni. Jung Kálmánt sem láttad. Ő már messze van. Nekem nem fáj. Ha arra nézek, ahol az ágya van, mintha egy óriási nyitott kapu volna mögötte a pince falában és messzire el lehetne látni a világ mögé.

—Milyen nyájas, gyönyörű fiu!—Estig telehull a párnája cseresznyevirággal. Az egész fehérségből csak a szeme sötétlik.

—Milyen kegyetlen a szépség Géza, Hogy minden szép. Minden, minden.

—Látod ott a Kis-Svábhegy mögött épen lebukik a nap. Az az Isten palettája. Egész nap festi a világot. De estére ugylátszik nincs megelégedve, mert rákeni, ami festék a palettán maradt. A Svábhegy fekete, a Jánoshegy kárminvörös és az ég szinarany.

—Hogy nézett rám.

—Azt mondtam itt az embereknek, hogy hercegnő vagy, de hogy annak titokban kell maradnia. Mondd meg a soffőröknek, hogy ne fecsejjen.

—Miért csinálsz ilyen komédiákat?

Ezek egész életükben ötven emberrel ismerkednek meg, a Szénatéren és a Krisztinavároson soha tul nem mennek. Az a fiu majd egy év óta nem mozdult ki az udvarból se és tudja, hogy nem is fog többet.—Ezért.

—Hogy nézett rám.—Gyere. Nem jövök többet ide. Nem akarok soha többé ide jönni.

Igy beszéltek, Aztán kimentek a Lovas-utra és találkoztak Zelma nénivel, aki ruhakihordásról jött haza.

—Kezeit csókolom, méltósága—köszönt Zelma néni és tovább akart menni.

—Mondja csak Zelma néni,—állította meg a hölgy—haragszanak rám a Jungék valamiért? Ugy elszaladt előlem ma a kislány.

—Isten ments, kezét csókolom.—Felelte Zelma néni és nagyon elpirult.

—Hát mért? Olyan félénk?

—Nem. Kezét csókolom. Ez a szobaur miatt van.

—A szobaur miatt?

—A Róza akart a szobaurnál festeni tanulni és azt gondolta, hogy hozzá fog férjhez menni. És még valamiért. De azt nem illik mondani.

—Nem illik? Édes Zelma néni, kérem, kérem mondja meg.

—Nem. Azt nem lehet, kezét csókolom. Azt nem illik.

Zelma néni nem akarta megmondani és aztán elváltak. Este azt mondta Zelma néni a férjének:

—Mért nem beretváltoknál te disznó, mikor tudtad, hogy itt lesz a hercegné? És nem kötted fel a nyakkendődet sem. Két év múlva, ha a szobaur ki fogja kapni az örökségét, nekünk minden hónapban ötven forintot fog küldeni. De a Jungékkal baj lesz.

Akkor éjszaka vihar volt és a favirágok úgy hullottak az udvarra, mint a hó. A tejkihordó leesett a lépcsőn.

Azután több napig nem jött el a hölgy. A szobaur minden délután felállította a vásznat, ifjabb Novoszád Ferenc felkötötte a nyakkendőjét és Zelma néni titokban a Szénatérig is elment nézni, hogy jön-e az automobil. Azért, mert Jung Kálmán mindig a jobb oldalán feküdt, hogy az ajtóra láthasson és többször elájult, mert ez nagyon fárasztotta.

Egy este tizenegy óra tájban megint eljöttek az alagút felől azok a fiatal emberek és lányok vagy tizen és kopogtattak a szobaur ablakán, aztán bemásztak rajta és kihúzták a szobaurat az ágyból és felöltöztették. Zongoráztak és lármáztak, aztán elmentek mindnyájan éjszaka a Jánoshegyre.

—Zelma—mondta ifjabb Novoszád Ferenc a feleségének az ágyban.—A hercegné is köztük van. Hallom a hangját.

—Hallgass!—förmedt rá az asszony.—Aludj inkább. Majd az megy ezekkel éjszaka, az erdőbe csavarogni. De el ne mondd a hercegnének, hogy a szobaur elment, mert akkor megharagszik rá.

Másnap délután megint eljött a hölgy. Az automobilból egy nagy csomagot hozott be a soffőr.

—Édes Jungné—mondta a hölgy Kálmán anyjának, aki épen a széken ült.—Kérem, ne haragudjon meg ezért rám. Hoztam valamit Kálmánnak, hogy kényelmesebben és szebben feküdjön. Ugye nem veszi rossz néven és elfogadja tőlem. Hiszen a fiáért van.

Jungné felállt a székről és karikás, fáradt szemei összehúzódtak. (A férje még mindig beteg volt

és több éjjel nem aludt.) AZ arca sárga volt és merev.

—Kezét csókolom, méltósága. Kérem—mondta halkán.

Gyönyörű finom lepedők és párnahéják voltak és egy gyönyörű selyem takaró. Betették a konyhába. Jungné is bement és nem jött ki estig. A konyhában ült és sirt.

—Ülj már le Alice és dolgozz—mondta a szobaúr, mert tönkre szárad minden a vásznon.

—Nem. Nincs kedvem most festeni—mondta a hölgy és kezeit himbálva járt nyugtalanul fel-alá az udvarban. Abba is fogom hagyni egészen a festést. És tavasszal nem is lehet festeni. A tavasz oly kevésbé festői motívum. Egészen grafikus. Nézd: ezek a fiatal, vékonylevelű ágak, mind külön himbáló vonal. Nincs még lomb. Minden fűszál látszik. Nincs még gyepe. Ezt csak rajzolni lehet. Vagy még azt se. Tudod mit gondoltam, mikor a Jánoshegyről néztük a hajnalt? A tavaszt tulajdonképpen csak modellálni lehetne. Annyira egy anyagból van. Nem érted? Fa, kő, felhő egyugyanabból a színes tavaszpárából van kimodellálva. Oh, nézd csak ezeket a gyönyörű gyikokat a kövek közt.

Akkor a hölgy a pince-falhoz szaladt és egy gyikot akart fogni. De nem tudott. Aztán Kálmán ágya szélére ült és azt mondta:

—Ígértem, hogy mesélni fogok magának. Meséljek az üvegszivű királylányról?

—Igen. Meséljen—sugta Kálmán. Akkor a hölgy nagy kék szemével felbámult a görbe háztetőre, melyen egy összedült kémény téglái heverték. Egyik felük fehér volt a meszeléstől, másik fekete a koromtól. Azokat nézte és csendesen mesélni kezdett. Mesélt egy királylányról, akinek üvegszive volt, de nem a mellében, hanem a fiókban tartotta és egy boszorkánymesterről meg egy indiai hercegről. Zelma néni is odajött hallgatni meg a szobaúr is.

Mikor vége volt a mesének, akkor a hölgy látta, hogy a Jung Kálmán szeme tele van könnyel.

—No, Kálmán—mondta lágyan és megsimogatta a homlokát—hiszen ez csak mese.

Jung Kálmán nemet intett a fejével. Talán azt akarta mondani, hogy nem a mese okozta a könnyeket.

—Hercegné—sugta aztán—ugy-e, ha meggyógyulok, engem is elvisz automobilon kocsikázni?

—Hogyne vinném, Kálmán. Elviszem messzire, gyönyörű kertekbe, fényes kastélyokba.

Akkor a hölgy felállt és bement a szobaúr lakásába. A szobaúr utána ment. Aztán sokáig ültek szótlanul, egymással szemben az asztalnál. A hölgy két ökle közé támasztotta a fejét és kerekre meresztett szemekkel nézett ki az alkonyodó budai hegyekre, melyek egész fehér habosak voltak a virágzó fáktól. Nagy könnyek csöppentek néha a sárgamázás asztalra. Később azt mondta a hölgy:

—A múltkor még tudta, hogy meg fog halni. Ma pedig a felgyógyulásról beszélt.

—Talán még se jól van, amit csinálsz?

—Mit csinálok?

—Megerszeretteted velem az életet. Ő már befejezte és te vágyakat hajigálsz belé.

—Miért vagy olyan haragos?

—Szerelmes beléd.

—Ne beszélj örültségeket.

—Nem is lehet másképpen.

Akkor a hölgy lehajtotta fejét az asztalra és sokáig maradt úgy mozdulatlanul. Mikor megint felkőnyökölt, azt mondta:

—Nem bánom. És ha szerelmes is. Nem nagyobb ajándék az mindennél? Miért ne legyen még boldog? Hiszen nem fogja tudni, hogy meghal. És nem bánom. Ez oly borzasztó, borzasztó szép. Ha gonosz vagyok is, gyalázatos is, ha utálsz is. Nem tehetek, nem tehetek róla.—A hölgy felállt. —Kinek leszek valaha annyi, mint ennek a fiúnak? Kinek? És oly messziről jön. Mintha nem is ember volna már. Te ezt nem érted. Géza, nem, nem, nem tehetek róla.—A hölgy eltakarta az arcát.

—Géza,—mondta sok idő múlva—haragszol rám?

—Nem, Alice.

—Hát miért vagy olyan szomorú. Neked mindegy lehet. Nem?

Akkor a szobaúr felállt. Gyerünk, Alice—mondta—késő van már. Elkísérlek a Lánchidig, ott kapsz kocsit.

Mikor a Lógody-utcában voltak, a hölgy megfogta a szobaúr kezét.

—Ne haragudj rám, Géza—mondta.—Olyan rettentő nagy dolog a szerelem, olyan mindennél nagyobb, hogy csak a halál olyan. Istenem, istenem, milyen jó volna szerelmesnek lenni. Ugy,

igazán, kegyetlenül, egészen. Látod, oly nehéz a tavasz, oly nehéz ez a sok bolondító szépség. Az ember belefúl, eltéved, belefoszlik és semmi. De ha szerelmes volnék keservesen, fájoan, akkor az volna a legfőbb, az volnék én és ez itt mind köröskörül, csak könnyű ruha volna rajta, könnyű, szép, tavaszi ruha.

Igy beszéltek. Aztán elértek a Lánchidhoz és elváltak. A hölgy kocsiba ült. Azon az estén Jung Kálmánnak nagy láza volt. Mindig a hercegnőről beszélt és óriási kertekről és márványkastélyokról. Mindig azt mondta, hogy az: automobil menjen gyorsabban. Azután már csak négy nap múlva jött el a hölgy. Zelma néni már a Lógody-utcában várta.

—Tessék már jönni,—mondta.—Kálmán sokkal rosszabbul van. Már nemsokára meg fog halni. Rosenzweig orvos mondta. Mindennap elküldött engem a Szénatérre, hogy nézzem, jön-e már a hercegnő. Minden este sirt.

A hölgy futva jött be az udvarra és lihegve állt meg Jung Kálmán ágya mellett.

—Itt vagyok,—mondta.

Kálmán nem felelt. Hanem az arca halovány rózsaszínű lett, mint a fiatal barackvirág és a szemei megnedvedtek. Olyanok voltak, mint két fekete tó. Akkor a hölgy leült az ágya szélére és megfogta a kezét. Hallgatva néztek egymásra.

—Mindennap el fogok jönni—mondta aztán egész csendesen.

Később meglátta a hölgy, hogy Jung Kálmán még ugyanazon a szennyes lepedőn fekszik, mint négy nappal azelőtt. Akkor odament Zelma nénihez, aki ruhákat akasztott száradni fent a kerítésre, ahová délután legjobban sütött a nap és a kerítésnek gyantaszaga volt.

—Zelma néni—kérdezte—miért nem húzták át Kálmán ágyát avval, amit hoztam. És miért nem adják neki azt a paplant?

—Ne tessék haragudni, kezét csókolom—sugta Zelma néni. A sógorném, tetszik tudni, olyan bolondos szegény. Sok bajlódása van neki.

—De hát miért akarja, hogy a fia ilyen piszokban feküdjön?

—Nem tudom, kérem. Ő azóta mindig sir. Azt mondja, hogy az ő fia úgy is meg fog halni. Hogy ne szeresse a hercegnét jobban azért, hogy ő szegény és nem tud neki ilyen szép paplant adni. Ne tessék őt megbüntetni azért. Szegénynek annyi bajlódása van, hogy már nincs is esze.

A hölgy lehorgasztott fejjel jött le lassan a lépcsőn. Nem ment vissza Kálmánhoz. A vászna elé ült, de nem festett sem ő, sem a szobaúr, hanem az ecset szarával piszkálták ki a földet a gömbölyű kövek közül.

—Adhatok én pénzt Jungéknak?—kérdezte később a hölgy, mindig a földet nézve.

—Most ne. Majd, ha elutazol—felelte a szobaúr.

—Egy hét múlva mennem kell.

A szobaúr egy vastagabb szárú ecsetet keresett ki és avval ásta a földet.

—Én is megyek—mondta aztán.—Nyolc-tíz nap múlva folyósítják az ösztöndijamat.

—Nemsokára vége lesz a május hónapnak.

—Lesz? Furcsa, hogy én nem tudok jövőt érezni.

Itt vannak ezek a virágos bokrok és itt van mellettük, hogy én Münchenbe fogok utazni. Hát ez nem most van? Egy virágos bokor ott mellettük. Ott van az a fehér felhő, ott az a fehér haldokló fiu és ott van, hogy egy hét múlva elutazol falura. Minden most van. Ha majd megtörténik, az úgyis egész másvalami lesz. De hogy Paris volt és hogy München lesz, hogy együtt voltunk és majd elválunk, az mind együtt van most a Lógody-utcában. Nem?

Igy beszéltek és az ecset szarával ásták ki a földet a gömbölyű kövek közül. Lenke odajött, mert a szétszóródó, rögöket kukoricának vélte. A hölgy odacsalta magához és megint arra akarta tanítani, hogy féllábon álljon, mint a gólya.

—Hát már ez se fog sokáig élni szegény—szólt le Zelma néni a lépcsőről.

—Miért? Miért nem?—riad fel a hölgy.

—Hát holnapután ünnep van. Csak levágjuk már, mert nagyon megöregszik.

A hölgy felugrott.

—Csak nem akarják Lenkét megölni? Zelma néni! Én azt nem engedem. Nem engedem. Én megveszem magától Zelma néni. Mennyibe kerül? Tíz forint elég? Vagy húsz forint? Itt van, Zelma néni.

A hölgy két aranyat adott ifjabb Novoszádnénak, aki ezért kezet akart csókolni, de a hölgy nem engedte.

—Most a Lenke az enyém. Ugy-e? Most csinálhatok vele, amit akarok? Nagyszerű, Géza! Tudod, mit fogunk csinálni? Felszabadítjuk Lenkét. Visszaviszszük az erdőbe. Legyen megint szabad.

—Szamár vagy Alice—mondta a szobaur. A liba házi állat. Sohse volt erdei madár.

—Mindegy, mindegy. Az ősei szabadok voltak. Mi ugyanis elmegyünk. A Lenkét felszabadítjuk. Zelma néni! Zelma néni kérem, fogja meg a Lenkét. Kivisszük a hűvösvölgyi erdőbe.

Akkor megfogták és spárgával összekötötték a szárnyát, hogy ne csapkodjon. Aztán feltették a soffőr mellé az automobilra. A hölgy és a szobaur beültek és elindultak a hűvösvölgyi erdőbe. Útközben találkoztak elegáns automobillokkal, melyekben a hölgynek ismerősei voltak.

—Valamikor, nem is olyan régen, ezek közt éltem—mondta a hölgy. És nem is tudtam, hogy más élet lehetséges. Látod, Géza: amit te elhagytál, az el is múlt. De ezek itt kocsikáznak mellettem és köszönünk egymásnak. Az én egész életem huszonegy éves koromig. Semmi a világon nincs olyan érthetetlenül messze tőlem, mint ez a múlt. És kezet fogunk és beszélgetünk. Néha látom magam köztük. Azt hiszed, nem szeretem őket? Most már. Ugy-e rabok, ha kiszabadulnak, elszoktak kérni emlékebe a bilincseiket? Én ezt nagyon, nagyon értem.

Nemsokára elértek egy szép, bokros helyre az eredőben. Ott megálltak és a Lenkét is leemelték a bakról. Előbb körülnéztek, hogy van-e valaki az országuton. Aztán szétvágták a spárgát és bevitték Lenkét az erdőbe. Lenke nagyon meg volt ijedve és azért mindjárt szaladni kezdett. Sántított, mert rosszul feküdt az automobilon.—Isten veled Lenke—kiáltottak utána és nézték, míg eltűnt. Aztán visszaültek a kocsiba és hazafelé indultak. Esteledett már. A budai hegyekről kék párák váltak le és az ut szélén a gesztenyefák gyertyái olyan fehéren ragyogtak ki a feketedő lomb közül, mintha igazi lángok volnának. Fogták egymás kezét.

—Milyen nehéz, nehéz ez a gyönyörű tavasz—mondta a hölgy. Az ember alig tud lélegzeni benne. Nem érzed?

—De igen. Én azt hiszem, hogy az évszakoknak különböző fajsúlyuk van. A legkönnyebb a tél. Napos délben olyan, mint egy csillogó üveg buborék. Az ősz is könnyű még. Minden köd, és úszik, mint a felhő. A nyár már veszteglő, élesárnyéku, súlyos. De a legnehezebb a tavasz. Azért, mert minden együtt van. Olyan tulterhes. Olyan, mint egy mámortól nehezedő, lecsukló szép fej. Mint egy esővizztől nehéz, meghajló orgonaág.

Igy beszéltek. Aztán nemsokára elértek a Margit-hidhoz és ott a szobaur kiszállt és hazament.

Akkor este azt mondta a szobaur Zelma néninek:

—Egy hét múlva elutazik a hercegnő a birtokára és én is elutazom.

—Vele tetszik utazni? Talán a kedves papájához?

—Nem. Én Münchenbe utazom. Németországba.

—Az messzi van, az a München?

—Bizony messzi, Zelma néni. Most az van a legmesszibb, mert oda megyek. Más nincs messze, mert másra úgyis csak gondolni kell.

—Hát igen. Van mindenféle. Talán Géza urnák is Teschen városba tetszik menni? A nénikémnek egy fia ment oda tíz év előtt egy gyárba. Nagyon sok fizetést kap. A gép elvitte két ujját. Azért ötszáz forintot fizettek neki. Az a Teschen, az nagyon messze van.

—Odamegyek, Zelma néni. Teschenből jöttem magukhoz és Teschenbe megyek. Milyen sokfelé vágyódik az ember, Zelma néni és az mégis mind csak Teschen.

—Hát van mindenféle.

Másnap délután megint eljött a hölgy és attól fogva mindennap eljött még egy hétig. De nem festett többet. A vásznat, meg a festőállványt, meg a szép világoszöld festékesládát felpakolták az automobilra. A hölgy pedig mindennap Jung Kálmán ágya szélére ült és mesélt. Nézte a mohosodó háztetőn az összedült kémény tégláit, melyeknek egyik fele fehér volt, a másik fekete és mesélt. Mesélt egy emberről, aki egész egyedül élt a tenger közepén egy óriási virágon. Mesélt egy leányról, aki egy gyönyörű kertben volt rabságra bezárva, mert a szive a fádba volt elrejtve, a vére a szökőkútban folyt és a haja össze volt növe a szomorufűz hajával. És mesélt egy asszonyról, aki nem szerette az urát és elment tőle, hogy másikat keressen, amelyet ő kigondolt magának. És elérkezett kincses barlangokba, magas hegyi várakba és százsorszép kertekbe. De sehol se mondta meg a nevét, nehogy megismerje őt az az ember, akit kigondolt magának. Némelyik mese két napig is eltartott. A szobaúr se festett már később. Elpakolta az ecseteket és vásznakat a kufferbe és a pincefalnál egy kiálló kőre ült és hallgatta a történeteket. Ifjabb Novoszád Ferenc is keveset dolgozott azon a héten. Nem is kell,—mondta,—mert kaptak húsz forintot a libáért. A kis fehér faszögek csendesen feküdtek a gömbölyű fatányérban és a kerek, fényes szék sokszor üresen állt. Ha a nap rásütött, úgy ragyogott, mintha ezüstből lett volna. A sovány Róza is kijött többször az udvarra azért, hogy hallgassa a meséket és azért is, hogy még lássa a szobaurat, mert nemsokára úgyis el fog utazni. Akkor a pincefal már majdnem egészen zöld volt, mert a kövek közül sok füvek nőtték ki és másféle növények. A kertből lelógó vadszőlő pedig egészben az ágyig ért már és a levelei szélesek voltak és kemények. A kertről lehetett feltetni a Jung Kálmán ágyára. A nap mindig szépen sütött és az udvarban is lehetett érezni, hogy a fehér kerítésnek gyantaszaga van és a barna lépcsőn csillogtak a kvarcok, mint száz kicsi gyertya. Hanem a barackfáról, meg az almafáról nagyon hullottak a virágok és néha egészen teleszórták Jung Kálmán ágyát.

—Már lehullanak a szép virágok—mondta Zelma néni egyszer.

—Bizony Zelma néni—felelte a hölgy—mint a hervadt levelek ősszel. Hervad a tavasz. Hullanak a virágok és mi elmegyünk messzire és a május hónapnak vége lesz.

Akkor már kevesebbet beszélgettek és mindenki csendesebben járt az udvarban, mert Jung Kálmán mindig gyöngébb lett. A hangja már nem hallatszott, az arcán két piros folt égett és nagy szemei tétovák lettek és messzire nézők.

Az utolsóelőtti napon már nem mesélt a hölgy. Csak fogta Jung Kálmán kezét és simogatta. Ugy ültek csendesen. A szobaur a pincefalból kiálló kövön ült és rajzolta őket. Aztán a földre ejtette a vázlatkönyvet és felállt. Csomagolnom kell már—mondta—és bement a szobába. De nem csomagolt, hanem az asztalra könyökölve bámult ki a hegyekre és az ujjával fésülte a haját. Később kijött az udvarra Zelma néni és selyemszalaggal összekötött leveleket hozott a köténye alatt. Rózsaszínű levelek voltak. Mindegyik boríték sarkába egy kis kép volt ragasztva. Zelma néni elhívta a hölgyet.

—Tetszik látni—súgta neki.—Ezeket a leveleket mind a Róza irta a szobaurnak. Tessék nézni, milyen szépen tud írni. Azt mondta, hogy tegyem a kufferjába.

—Adja ide nekem, Zelma néni? Adja. Egy szobaur sem érdemli meg, hogy ilyen leveleket kapjon.

A hölgy eltette a selyemszalaggal összekötött leveleket és bement a szobaurhoz.

—Igy csomagolsz?—kérdezte tőle.

—Igy. Pakolom a Svábhegyet, a Jánoshegyet, meg a Hármashatárt.

—Embereket nem lehet így elpakolni. Kár. Rosszkezdű vagy, Géza. Megbántottalak valamivel?

—Nem, Alice. Csak hervad a tavasz.

Mikor aznap elmentek, a hölgy öt hosszúszáru, gyönyörű rózsát adott Jung Kálmánnak a kezébe. Olyanokat sehol se lehetett kapni egész Budán. A tejkihordó azt mondta, hogy legalább egy forintba kerül darabja.

A következő napon vasárnap volt. A hölgy csak hat óra felé érkezett meg. Zelma néni az ajtóban várta és azt mondta:

—Kezét csókolom. A Kálmán már nagyon rosszul van. A Rosenzweig orvos a kezét csókoltatja a hercegnének és kéri, hogy ne tessék neki semmit sem adni, mert nagyon felizgatja. Ne tessék haragudni. Kálmán még most is a kezében tartja a rózsákat. Nem akarta senkinek sem odaadni. Egész éjjel nem aludt és fogta. Már elájult. De nem lehet kivenni a kezéből.

A hölgy nekitámaszkodott a kapufélfának. Nagy kék szemei egészen elfeketedtek.

—Az udvaron van?—kérdezte nagyon halkán.

—Csak a szobában van, kezét csókolom. Nem szabad már kihozni.

—Jungné odahaza van?

—Bizony bent térdepel szegény az ágynál.

Igy beszéltek. Aztán a hölgy beszaladt a szobaurhoz és a kalapját sem vetette le, hanem ledobta magát a díványra és hangosan zokogni kezdett. A szobaur odaült mellé és megfogta a kezét. Talán egy óra is elmúlt így és a hölgy még mindig sírt. Akkor a szobaur azt mondta csendesen:

—Azért ennek így kellett lenni, Alice. Most vége, most elmehetünk. Az ember úgyis mindig mindent félbe hagy. Zelma néni és ifjabb Novoszád Ferenc tovább fognak élni és én hogy emlékezzem később róluk? Mit tudom én, milyenek lesznek később és mit beszélnek majd rólunk. De Jung Kálmánt elpakolhatod már a szivedbe és ezt a május hónapot is. Tudod, hol a kezdete, hol a vége. És szép volt.

A hölgy föltámaszkodott és a szobaur felé fordította nedves arcát, de nem tudott mindjárt beszélni, olyan erősen juhászott és a melle fel-felzihált.

—Géza,—mondta később—ezután már száz férfi jöhet a szerelmével. Hegyeket mozdíthatnak el érttem. Őlhetik egymást és magukat. Mennyit fog az érni nekem ezután? Mi lesz az most már nekem, ha valaki azt mondja: szeret? Ki szerethet így?

A hölgy megint visszaesett a díványra és zokogott. A szobaur az öklére támasztotta a fejét.

—Igazad lehet Alice—mondta.—Talán nem is szabadna másnak ezt kimondani, csak annak, aki halálán van. Mert mi az ami még elmúlhat? Az már nincs is. Milyen hatalmas biztosság, milyen fölény a halál. Haldoklóval nem lehet versenyezni. Ha nem volna halál, festeni sem szabadna.

Akkor már rájuk sötétedett és a hölgy felállt.

—Isten veled Géza,—mondta, aztán megsimogatta a szobaur haját és egymás szemébe néztek.—Gyere ki korán a pályaudvarra, Géza.

Senki se látta, mikor kimentek ketten a Lógody-utcára, mert mindenki Jung Kálmánál volt. Akkor este vacsora után kint ültek az udvarban. A szomszédból is átjött a fiatal házaspár. A sváb napszámos a feleségével. Egyforma keményített kék kötőkben álltak vállal összetámaszkodva.

Egyszer azt mondta ifjabb Novoszádné:

—Hát már eltetszik utazni, Géza ur?

—El, Zelma néni—felelte a szobaur.—Ne sirjon. Visszajövök én még magukhoz. Ha majd ott leszek, ugyis a Lógody-utca lesz Teschen.

—De két év múlva egészen el tetszik már menni és majd nem is gondol már a szegényekre.

Keveset beszéltek. Odafent a bosnyák kaszárnyában megszólalt a takarodó.

—Jól fújja—mondta ifjabb Novoszád Ferenc. De nem nevetett utána.

Később a fiatal házaspár elköszönt. Eddig is csak úgy szótlanul álltak, vállal összetámaszkodva.

—No, Franci—mondta akkor Zelma néni—nem akarsz felmenni az öreghez egy kis bort inni?

—Nem kell nekem,—felelte ifjabb Novoszád Ferenc. Hát lent maradt ő is és talán tizenegy óráig ültek az udvarban és nem beszéltek. A szobaur még azután is sokáig kint maradt és nézte az újból vastagodó holdat és nézte, hogy a ragyogó, meszelt falak miképen dobnak egymásra nagy, görbe, fekete háromszögeket és sokszögeket, kusza vonallal vágva ablakot, ereszt, kéményt, néma és mozdulatlan harcban. És nézte fent a kertet, melyben vad és gondozatlan bokrok feketedtek valami idegen növényzetté és a fehéren csillogó kerítés rácsa közül kiömlöttek, mélyen lehimbálva a pince kőfalán, mint egy fehér kéz ujjai közül, amit már nem bir fogni. Odafent pedig az öreg Novoszád kis korcsmája világított pirosan, mint valami őrtorony és messzi ellátszott a vérmező fölött.

—Hát vége van már a május hónapnak—mondta a szobaur. Másnap este a szobaur is elutazott. Már azután nem is történt semmi. Négy nap múlva meghalt Jung Kálmán. Küldtek a szobaurnak partecédulát. Azt nem tudták, hogy a hercegnő hol lakik. Mégis, azután néhány nap múlva egy nagy kosár jött a postán. Virág volt benne meg egy levél.

Kedves Zelma néni. Szórják ezeket a virágokat a Kálmán sirjára. A maguk hercegnője soha, soha sem fogja magukat elfelejteni.

Senki sem látott még olyan szép virágokat.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TÖRTÉNET ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in

any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be

interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.